

Liet izhaja vsaki d. 3 mesece L. 22.—, 6.50 več.—, v širokosti 1 kolonice, zahvale, poštne glasi na prvi strani L. 2.—

EDINOST

Uredništvo in upravnništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20, Telefon 11-57. Dopisi naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravnisti. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarne "Edinost". Poduredništvo v Gorici: ulica Giosuè Carducci št. 7, I. n. — Telef. št. 327. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Perić.

Današnja Japonska

Na Japonskem je končno vpeljana splošna volilna pravica. Brez dvoma bo to dejstvo v marsičem spremenilo zadržanje te države napram ostalemu svetu. V tem ravno se bodo pokazale izjemne bomo videli pač šele v bodočih letih. Dotlej si pa površno ogledimo najvažnejši problem te mlade in močnejše države.

Za nekaj desetletij sem se trudi Nova Japonska, da bi se uvrstila med prve svetovne sile. To je poskušala doseči s pomočjo krepke armade in močnega brodogradstva. Tem potom si je osvojila Korejo, otok Formozo in del Mandžurije. Kitajsko, največjo silo v Aziji, je v vojni premagala in v Mandžuriji je porazila celo veliko Rusijo. Kaj bo počela v bodoče? Ne vemo; dejstvo pa je, da se je tudi na Japonskem začel pojavljati antimitaristični duh, ki ne želi več slediti vojaškim pohlepi. Nič več si ne želi vojni pač pa miru, da bi trgovali in živeli v blaginji. Posledica tega je bila, da je Japonska zmanjšala armado in vojno mornarico in da propagira prijateljstvo med narodi.

Japonci so izredno trezni in bistroumen narod. Davno so opazili, da se Zapad pomika s hitrimi koraki proti napredku in da Vzhod ne gane nikamor. S čudovito energijo se je Japonska otresla iztočnega dremanja in hitela za Zapadom. Njeni uspehi v tem oziru so bili tolikšni, da so še vedno eden največjih čudežev današnjega sveta. Videti je bilo, da so Japonci izpremenili celo svojo naravo. Vidnih posledic tega je nešteto. Nekateri izmed najslavnejših starih japonskih mest so se izpremenila v modernejsa trgovska središča. Preprosta in lepa narodna noša izginja, namesto nje pa opažamo po vseh mestih evropske obleke, evropske klobuke in drugo; med žensstvom pa že zmaguje moda pristrženih las.

Kaj je bil prvotni vzrok, ki je tako izpremenil Japonsko; ki jo je takorekto prisilil, da si je zgradila tovarne, da je poslala v predilnice svoje otroke in da si je zgradila tako močno mornarico? Odgovor je kratak: Kruh! Japonska ni od narave bogata dežela. Manj nego šestnajst odstotkov njene zemlje je obdelane. Ostalo tvorijo gore, skalnate divjine in gozdovi. Leta 1852, ko se je Japonska šele začela odpirati zunanji trgovini, je štela komaj 36 milijonov prebivalcev, ko je pa začela posnemati naše načine življenja, je začelo slednje močno narasčati. Osvojili so si na primer našo zapadno medicinsko znanost, s katero so zmanjšali smrtnostne slučaje in dvignili število rojstev.

Leta 1906. je prebivalstvo doseglo število 48 milijonov, danes pa štejejo Japonci okoli 56 milijonov duš. To pa pomenja, da živi na vsakem kvadratnem kilometru Japonske povprečno 180 ljudi — in vsi ti ljudje morajo jesti.

V dobrih starih časih je bilo življenje na Japonskem lahko in po ceni. Kaj so se ljudje tedaj brigali za nizke plače in mezde, ko si z vinarjem kupil lahko morskaj. Obleka ubožnega človeka je bila tako neznanost in tako po ceni kot le kaj. Živila so dobivali z riževih polj in iz morja — oboje je bilo po ceni. Ljudje so bili utrjeni in niso se zmenili za mraz. V ostrih, hudih zimah, ko je vsak tujec zdihoval in se zavijal v kožuh, so Japonci korakali po ulicah v obleki, ki ni niti služila tega imena, in spali v lesenih sobah s polprozornimi papirnati okni.

Danes je vse drugače, danes zna tudi Japonec ceniti udobnosti zapadnega življenja. Topla soba mu ugaia; spoznava, da je udobnejše sedeti na stolu kakor na tleh; namesto skladnice trdih zimnic se poslužuje mehkih in udobnih evropskih postelj. Nič več ni moderen Japonec zadovoljen samo z rižem in morskoro hrano. Najprej je začel povpraševati po takih stvarih kot je mleko, kar bi njegov stari oče smatral za nečuvno potrat. V grobu bi se obrnil ded, če bi vedel o

tem! Japonska vlada se je trudila, da je navadila narod na vsakdanje uživanje mesa. Japonci iz prejšnjih časov so bili res utrjeni, toda bili so majhnih in drobnih postav, vlada pa je menila, da se bo rod z uživanjem mesa izboljšal.

Zgodilo se je res tako. Zapadna hrana, sedenje na stoli in življenje po našem zapadnem načinu je Japonec izboljšalo, postali so bolj razviti v vsakem oziru. Toda vse to stane denar! Dežela je prisiljena zasluziti več od tujega sveta, če hoče, da bo njeno ljudstvo živelo. Naj se trudijo kakor hočejo, Japonska mu ne more dati dovolj kruha.

Japonski pisatelji se vprašujejo, kaj se bo zgodilo, kadar bo prebivalstvo na osemdeset milijonov, kar se lahko zgodi že v prihodnjih dvajsetih ali tridesetih letih. Kje bo prostora za vse? Kako se bodo preživeli?

Stari državniki na Japonskem so menili, da ni treba drugega kot zavzeti in osvojiti tuje dežele in naseliti v njih Japonce. V tem je tudi tičal pravi vzrok vojne s Kitajsko in z Rusijo. Japonska se je na vojne pripravila skrbno in temeljito. Zmagala je, dobila je nove pokrajine, celo Korejo, južno Mandžurijo, Formozo in južno polovico otoka Sahalina. Velike množice Japoncev so odšle, da se naselijo v teh pokrajinah. Toda kmalu so spoznali, da je boljše biti doma ubožen kot pa živeti sam na tujem. Spoznali so nadalje tudi, da so kitajski trgovci zviti in pretni ter da se je težko boriti proti njim. Prav malo Japoncev se je naselilo v osvojenih deželah.

Potem so se želeli izseljevati v Ameriko in Kanado, toda Amerika in Kanada jih nista hoteli in sta sprejeli posebne zakone proti njim. In v vsem tem času je japonsko prebivalstvo stalno narasčalo.

Kaj je storiti z malimi Japonci, ki se porajajo vsak dan? Čim več jih bo, tem močnejši bo narod, pravijo nekateri državniki. To je res, a s tem ne bodo nasitili otrok.

Nekateri Japonci so mnenja, da se v bodoče Japonska ne bo širila toliko v Mandžuriji in Kitajski, kolikor v Braziliji in na toplih otokih v Pacifiku. Morda bo tudi kaj možnosti za naselitev v Mehiki. Na nekaterih otokih Tihega oceana najdemo še danes cvetoče japonske naselbine in nekaj japonskih kolonij šteje danes tudi Brazilija.

Morda se zgodi, da bomo v letih, ki pridejo, videli Veliko Japonsko, ki bo s svojimi otroci posejala Južno Ameriko kakor je podobno storila Britanija v Kanadi, Avstraliji in marsikje drugod. — (Po mesečniku «My Magazine».)

Povratak prestolonaslednika v San Rossore

RIM, 19. Agencija «Radio Nazionale» poroča, da je včeraj opoldne prestolonaslednik v Rapallo posetil vzgojiteljico kraljevske hiše gospo Brau, pri kateri je ostal tudi na obedu. Ob 14. uri pa se je prestolonaslednik odpravil proti San Rossoru, kamor je prispel ob 18.30.

Tržaško šolsko skrbništvo

RIM, 19. Agencija «Informatore della Stampa» je prinesla pred časom vest, da bo področje sedanje šolskega skrbništva v Trstu razdeljeno v dva dela in se bo poleg tržaškega ustanovilo še goriško šolsko skrbništvo. Danes omenjena agencija to svojo vest zanika.

Interpelacija senatorja Vitellija

RIM, 19. Senator Vitelli je vložil pri predsedništvu vlade interpelacijo, v kateri prosi načelnika vlade kot prvega ministra in pa ministra za pravosodje in vere za zagotovilo, da ne bodo uvedene v zakonih, ki se nanašajo na odnose med Italijo in sveto stolico, nikake novotarije oziroma spremembe.

Trčenje dveh parnikov ob kanadski obali

QUEBEC, 19. Italijanski trgovski parnik «Vulcano» in francoski parnik «Union» sta se v bližini rta Father trčila. «Vulcano» se je takoj po trčenju potopil. Posadka se je rešila.

Notranje preseljevanje

in melioracija zemljišč

RIM, 19. Na osebno prizadevanje načelnika vlade je dovolila lombardska hranilnica posojilo v znesku 3 milijone lir za zgradbo hiš in gospodarskih poslopj v občini Terralba v pokrajini Cagliari, v kateri so bila ravnokar dovršena velika melioracijska dela. Meliorirana so bila razsežna zemljišča, ki sedaj lahko služijo poljedelstvu. Na njih se more naseliti in najti obilo plodnostnega dela na stotine kmetskih družin iz onih pokrajin, ki so pregesto naseljene. Zaskrat se bo za poskušnjo naselilo na teh zemljiščih okrog 100 družin iz pokrajine Polesina.

Bo to prvi nad vse važni poskus preseljevanja v državi. Tak preseljevanja namerava seveda z vsoto previdnostjo izvajati fašistovska vlada, ki hoče na ta način po možnosti izenačiti gostoto prebivalstva po posameznih pokrajinah Italije, istočasno pa tudi premagati ovire, ki se stavijo italijanskemu izseljevanju v inozemstvo, in temu poslednjemu preseljevanju dati novo smer.

Rimsko vprašanje

Rimska agencija o zahtevah sv. stolice

RIM, 19. V vatikanskih krogih se zelo živahno razpravlja in ugiba o zahtevah, katere bo stavilo državno tajništvo pri eventualnih uradnih pogajanjih z italijansko vlado v svrhu rešitve dolgoletnega spora.

Kakor doznava agencija «Informatore della Stampa», kot pravi poročilo, iz zanesljivih virov, bo stavil Vatikan sledeči zahtevi političnega značaja: 1.) priznanje absolutne lastnine nad apostolskimi palačami, katere do sedaj samo uživa, in 2.) uradno priznanje posvetne oblasti papeža nad papeškim ozemljem. Glede poslednje zahteve, pravi omenjena agencija, da bo zahtevala sveta stolica, da pride pod papeško posvetno oblast tudi razsežno ozemlje, ki se nahaja za Vatikanom in ki ga je sveta stolica kupila s pomočjo posojila banke Morgan. Na tem ozemlju bi se imela zgraditi poslopja posameznih inozemskih poslanstev pri Vatikanu in pa nekatera poslopja za urade ter učne in dobrodelne zavode. Te zahteve je sestavil na izrecno željo papeža kardinala Ehrle še tedaj, ko mu je bilo poverjeno vodstvo vatikanske knjižnice.

RIM, 19. «Foglio d'Ordini», ki bo prinesel napovedani odgovor vatikanskemu glasilu glede rimskega vprašanja, bo izšel šele jutri, v četrtek.

Dijaško podporno društvo v Pazinu

javna dobrodelna ustanova

RIM, 19. «Gazzetta Ufficiale» prinaša v svoji današnji številki kraljevi ukaz z dne 16. septembra 1927., številka 18—51, glasom katerega se proglašja na predlog prvega ministra podporno društvo za siromašne dijake s sedežem v Pazinu za javno dobrodelno ustanovo, in sicer v zmislu člena 1. zakona z dne 17. julija 1890., številka 69—72.

Z društvenim premoženjem bodo ustanovljeni štipendiji za siromašne dijake iz pulske pokrajine. Uprava društvenega premoženja se poveri dobrodelni kongregaciji v Pazinu.

Trgovinski atašeji bodo imenovali pri nekaterih grških poslanstvih v inozemstvu

RIM, 19. Agenciji «di Roma» poročajo iz Aten, da je grško ministrstvo za narodno gospodarstvo sklenilo izdati odlok, po katerem bodo pri večjih grških poslanstvih v evropskih državah imenovani trgovinski atašeji.

Spomenik padlim švicarskim gardistom se odkrije danes

RIM, 19. Jutri se bo vršilo v Vatikanu slovesno odkritje spomenika švicarskim gardistom, ki so o priliki plenitve Rima do poslednjega moža padli na obzidju Vatikana ter s tem omogočili beg takratnega papeža v angelski grad. Odkritju spomenika bodo prisostvovali tudi

mnogi romarji iz Švice, ki so danes prispeli v Rim.

Proces proti kapetanu Giulietiju preložen

RIM, 19. Proces proti bivšemu poslancu in pomorskemu kapetanu Giulietiju in njegovim tovarišem, ki so obdolženi poverbe milanskih fondov zveze pristaniških delavcev, se ne bo pričel 29. oktobra, kot je bilo pred kratkim napovedano, ampak je bil preložen na dan 23. novembra. Proces se bo vršil, kot znano, pred 13. sekcijo rimskega sodišča.

Kardinal Massi pri kralju

RIM, 19. Kakor poroča agencija «Radio Nazionale», je sprejel Njegovo Veličanstvo kralj včeraj popoldne v San Rossoru kardinala Massija, nadškofa v Pisi. Pridržal ga je pri sebi približno eno uro v prisrčnem razgovoru. Ob zaključku audijence je predstavil kardinal kralju svoja dva tajnika mons. Calandro in mons. Modeno.

Bivši poslanec Bergamo obsojen na poldrugi mesec zapore

BOLOGNA, 19. Bivši republikanski poslanec Marij Bergamo bi se bil moral zagovarjati pred tretjo sekcijo bolonskega sodišča radi hujškana k razrednemu sovraštvu, radi nedovoljene nošnje orožja, radi razdeljevanja nezakonitih letakov in še več drugih prestopkov. Ker ga niso mogli najti, ga je sodišče obsodilo v kontumaciji na poldrugi mesec zapore.

Bivši poslanec Nicolussi pobegnil v inozemstvo

TRIDENT, 19. «Il Brennero» je včeraj objavil vest, da je bivši nemški poslanec iz Poadižja dr. Reut-Nicolussi skrivaj prekorčal mejo. Zastopniku nekega lista v Inomestu je izjavil, da je pobegnil iz Italije, ker bi ga bili sicer izgnali. Prevzel bo tajništvo pri pangermanističnem italofobskem združenju «Andreas Hofer» v Münchnu na Bavarskem. «Il Brennero» dodaja tej vesti komentar, v katerem pravi, da se zahvaljuje bivšemu poslancu, ker je Italijane rešil svoje ne preveč priljubljene prisotnosti, in zaključuje: «Naj bi v Nemčiji našel oni mir, ki ga, kakor je naravno, ni mogel najti med nami, ker se je odtegnil dolžnostim, ki jih je imel kot italijanski državljani.

Otvoritev jesenskega zasedanja madžarske poslanske zbornice

BUDIMPEŠTA, 19. Včeraj se je po štirih mesecih počitnic spet sestala madžarska poslanska zbornica. Vlada je bila sklenila, da ji predloži najprej zakonske osnutke nepolitične narave.

Po prehodu na dnevni red je socialno demokratični poslanec Proppar pri razpravi o proglašitvi 15. marca za narodni praznik zahteval popolno svobodo tiska, amnestijo za politične izseljence in da se naj odpošlje v Francijo glede zadeve Paleologue poseben parlamentaren odbor.

Odgovoril mu je ministrski predsednik grof Bethlen z daljšim govorom. O tisku je dejal, da je na Madžarskem docela svoboda. Z ozirom na amnestijo političnih izseljencev je navedel Anglijo in Francijo ter njuno postopanje proti komunistom. Glede note Paleologue pa je zatrdil, da si madžarska vlada želi eventualnih pogajanj, vendar pa ne bo odposlan za to poseben parlamentaren odbor, ker bodo morala biti pogajanja v vsakem slučaju zelo zaupna.

Volitve v norveško poslansko zbornico

OSLO, 18. Včeraj so se vršile po vsej državi volitve v državni zbor. Izidi volitev še niso znani v vseh podrobnostih. Kot pa računajo tukajšnji politični krogi, bo delavska stranka na račun desnice pridobila mnogo poslanskih mandatov. Dosedanja konservativna vladna večina je imela v norveški poslanski zbornici (Storting) malenkostno večino dveh glasov. Spricho tega prevladuje mnenje, da bo sedanja vlada pod vodstvom Lykkeja takoj po volitvah padla.

Verifikacijska debata

v jugoslovenski narodni skupščini zaključena

BEograd, 19. Današnja dopoldanska seja jugoslovenske narodne skupščine se je pričela ob 9. uri dopoldne in so se je udeležili skoro vsi narodni poslanci. Seja je bila zelo živahna. Kot glavni govornik je nastopil davi načelnik poslanskega kluba samostojnih demokratov Pribičević, ki je na dolgo govoril o vladni volilni politiki. Nadalje sta med mnogimi drugimi govorniki govorila tudi ministar dr. Subotić in Vlada Andrić. Verifikacijska debata je bila zaključena že dopoldne in takoj je začel predsednik skupščine dr. Perić odrediti glasovanje glede verifikacije treh s strani skupščinskega verifikacijskega odbora nepotrjenih poslanskih mandatov.

Verifikacijski odbor je v svojem tozadevnem poročilu predlagal, da se odgodi rešitev o izvolitvi Boška Zeljkovića, izvoljenega v bivačnem volilnem okrožju, in da se odredi tozadevna anketa, ki bi se naj vršila v mestu Sokolovu. Glede Milutina Popovića, ki je bil izvoljen v sarajevskem volilnem okrožju, je verifikacijski odbor predlagal, naj se glede njegove izvolitve izvede preiskava pri nekaterih voličih v Sarajevu. Poslanski mandat Miloša Vukičevića, sina ministrskega predsednika Vukičevića, pa verifikacijski odbor ni odobril, ker Miloš Vukičević še ni dosegel 30 let starosti, ki je po ustavi predpisana za poslanskega kandidata. Poročilo in predloge skupščinskega verifikacijskega odbora je večina sprejela.

Jesensko zasedanje jugoslovenske narodne skupščine se odpravi danes

BEograd, 19. V zmislu ustave se odpravi jutri dopoldne ob 9. uri redno zasedanje jugoslovenske narodne skupščine. Ustava predvideva, da se na tej seji prečita kraljev ukaz in da se nato izvede volitev stalnega predsedništva narodne skupščine. Na sledečih sejah se bodo izvolili stalni odbori narodne skupščine, in sicer zakonodajni, finančni, imunitetni odbor, odbor za prošnje in pritožbe ter administrativni odbor.

Položaj nemške vlade

Pred razpravo o načrtu šolskega zakona

BERLIN, 19. V vladnih krogih upajo, da bo kljub z nemško ljudsko stranko nastalimi težkočami mogoče šolski zakon spraviti pod streho. Seveda bo treba pri vladnem načrtu izvesti še nekaj bistvenih sprememb. Glavne težkoče obstajajo v tozadevnem finančnem vprašanju. Prvo čitanje zakonskega osnutka se ima dokončati še tekom tega tedna. Glavni boj pa se bo bil potem v državnozbornih odborih.

Vsekakor pa položaj ni tako napet, da bi grozila neposredna vladna in koalicijska kriza. Demokrati so sklenili, da bodo načrt šolskega zakona odklonili, ker vidijo v njem nevarnost za nemško duhovno življenje. Zanimivo je, da se je v govorniško listo dala vpisati tudi stara komunistinja Klara Zetkin, ki je nalašč zato prišla iz Moskve v Berlin.

Litovska vlada toži Poljsko pri Družbi narodov

ZENEVA, 19. Litovska vlada je izročila glavnemu tajništvu Družbe narodov listine, v katerih se pritožuje proti Poljski, sklicujoč se na člen 11. pogodbe, ki se tiče sporov, ki bi utegnili motiti svetovni mir.

Ljapčev obsoja početje komitafšev

SOFIJA, 19. Ministrski predsednik Ljapčev je v sobranju govoril o proglašitvi obsednega stanja v petriškem in čustendilskem okrožju. Obžaloval je zadnje incidente, ki so se dogodili na jugoslovenskih tleh in je ob tej priliki naglašal, da je jugoslovenski poslanik v Sofiji zelo prijateljsko nastopal. Svoj govor je Ljapčev zaključil z izjavo, da je atentat, ki so ga komitafši zagrešili na jugoslovenskih tleh, neodpustljiv, nečloveški in vsega obsojanja vreden. Rekel je tudi, da takšna dejanja v največji meri ogrožajo interese bolgarskega naroda.

Manifest

angleške liberalne stranke

LONDON, 19. Angleška liberalna stranka je izdala manifest, v katerem prevzema formalno obveznost, da bo delovala na to, da se izroči vsak mednarodni spor juridičnega značaja mednarodnemu sodišču v Haagu, da se sklene čim več arbitražnih pogodb, da se bo sklicilo angleško pomorsko oboroževanje Anglije na minimum, ki je potreben za imperij ter da se Anglija odpove tekmovanju z Združenimi državami v pomorskem oboroževanju v kakršnikoli obliki. Nadalje se je stranka v tem manifestu obvezala pospeševati kodifikacijo in definicijo mednarodnega prava.

Manifest naj bi imel namen, pripraviti angleško javnost na zasedanje osrednjega sveta zveze za Družbo narodov. Na tem zasedanju bo imel v petek lord Cecil važen govor. Govorila bo sta tudi Lloyd George in lord Gray.

Dogodki na Balkanu

in odnošaji med Italijo in Jugoslavijo

PARIZ, 19. «Temps» objavlja uvodnik, v katerem govori o dogodkih, ki so se odigrali v zadnjem času na Balkanu.

List ugotavlja pred vsem, da je spor, ki je nastal po umoru Zena bega, spet opozoril na položaj na Balkanu, ki je nastal po posrednih in neposrednih vplivih. Umor Zena bega, pravi «Temps», ima to posebnost, da ga ni izvršil kakšen nasprotnik vlade, marveč Albanec, ki je mislil, da vodi ta diplomat politiko, ki jo ni mogoče spraviti v sklad s politiko, ki jo uradno vodi albanska vlada.

List podaja kratek življenjepis Zena bega, govori spet o položaju na Balkanu in nadaljuje: «Vse zlo izhaja iz ozračja, stvarjenega v tem delu Evrope radi napetosti odnošajev med Rimom in Beogradom, napetosti, ki povzroča, da se vsak incident v tistih krajih smatra za prav posebno resnega.

«Temps» zaključuje: «Če se v zadnjem času z italijanske strani z manjšo ostrožjo razpravlja o vprašanjih, ki zanimajo obe državi, treba kljub temu naglasiti, da do sedaj še ni bil storjen pravi korak za pravično in trajno rešitev italijansko-jugoslovenskega nesporazumljenja. Ta rešitev pa je neobhodno potrebna za konsolidacijo evropskega miru. In ni nobenega dvoma, da bo onega dne, ko bo zaupanje med Rimom in Beogradom spet vzpostavljeno, izgnilo samo po sebi ono umetno vznemirjenje, ki ustvarja mučen položaj na Balkanu in ki se izpreminja v atentate in zločinska podjetja neodgovornih elementov.»

Emisija poljskega posojila v New-Yorku

NEW-YORK, 19. Včeraj je bančni konsorcij pod vodstvom družb Haraiman, Guaranty Trust Comp. in Marshall Fields razpisalo 45 milijonov dolarjev 7 odstotnega poljskega posojila z odplačilno dobo 20 let na tečaj 92. Iz tozadevnih podatkov o poljskem gospodarstvu sledi, da je pridobivanje činka na Poljskem na drugem mestu v Evropi. Poljska zunanja posojila znašajo v celoti okrog 439 milijonov dolarjev.

Bolgarski kralj Boris obolev v Bratislavi

BRATISLAVA, 19. Prvotno so listi poročali, da se bo bolgarski kralj Boris po svojem potovanju po zapadni Evropi in Italiji povrnil v domovino. Odločil pa se je, da poseti svojega očeta, bivšega bolgarskega kralja, ki prebiva na Čehoslovskem.

Sedaj se nahaja v Bratislavi in je na lahko obolel. Zdravniško pomoč mu nudi profesor Ercklentz.

